

wpl. 2015 01 19
dn

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS

Dyrekcja Generalna
ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
skr. poczt. P-16, 00-950 Warszawa
tel. (22) 827 60 61-9 centrala
fax (22) 828 92 04
e-mail: sekretariat@zaiks.org.pl

2313/15

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
Departament Własności Intelektualnej
i Mediów
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Wasz znak :

Nasz znak : DG/4/2015

Data: 16 stycznia 2015 roku

Szanowni Państwo,

Odnosząc się do problemów poruszanych podczas szóstego Forum Prawa Autorskiego, którego tematem były *Mechanizmy licencjonowania treści chronionych przez prawo autorskie i prawa pokrewne*, przedstawiamy niniejszym stanowisko Stowarzyszenia Autorów ZAiKS (dalej jako „ZAiKS”) w formie odpowiedzi na pytania z Kwestionariusza zawartego w przekazanych przed Forum materiałach.

Przed wszystkim pragniemy podkreślić, nie umniejszając oczywiście wagi omawianych podczas szóstego Forum Prawa Autorskiego tematów, że obecnie – w okresie implementacji dyrektywy o zbiorowym zarządzie, po uzyskaniu niezbędnych doświadczeń pozwalających na dokonanie zmian w przepisach dotyczących zatwierdzania tabel stawek wynagrodzeń z tytułu korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych przez Komisję Prawa Autorskiego i wyznaczony sąd, w czasie mnożących się problemów związanych z „zagadnieniami audiowizualnymi” – tematyka dotycząca licencjonowania i przenoszenia autorskich praw majątkowych powinna zostać odsunięta na dalszy plan prac Resortu Kultury, tym bardziej, co wynika z dalszej treści niniejszego stanowiska, że istniejące regulacje są w dużej mierze wystarczające, także z punktu widzenia osiągnięcia celu w postaci dostępu do utworów i przedmiotów praw pokrewnych, gwarantującego rozwój przedsiębiorczości.

Jak wynika ze wstępu do materiału, którego przekazanie poprzedziło spotkanie w ramach Forum Prawa Autorskiego, podjęcie tematyki umów licencyjnych miało na celu zbadanie, czy aktualne uregulowania prawne nie wprowadzają nadmiernych ograniczeń swobody umów, utrudniających niezasadnie obrót prawnoautorski. Tymczasem, co może budzić pewne zdziwienie, to propozycje i sugestie zmian zawarte w materiale w wielu przypadkach stanowiłyby zasadnicze ograniczenie zasady swobody umów i zbędne, zdaniem Stowarzyszenia, uszczegółowienie istniejących regulacji, a tym samym utrudnienie dla podmiotów uczestniczących w obrocie przedmiotami praw autorskich i praw pokrewnych.

Odnosząc się do poszczególnych pytań kwestionariusza, przedstawiamy poniżej nasze uwagi.

1. Według naszej opinii ogólne przepisy dotyczące przenoszenia praw i udzielania licencji zawarte w obowiązującej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie wymagają doprecyzowania poprzez tworzenie regulacji szczegółowych, odnoszących się do różnych typów umów, których przedmiotem są prawa autorskie lub pokrewne. Obecnie w obrocie funkcjonuje szereg umów związanych z obrotem prawami na dobrach niematerialnych. Ich postanowienia stanowią niejednokrotnie kompilację wielu typów umów, znanych kodeksowi cywilnemu i innym ustawom. Dzięki bowiem zasadzie swobody umów strony mogą niejako „uszyć” regulację odpowiadającą ich potrzebom. Pomocne w tym zakresie są także reguły wykładni postanowień

umowy. Należy jednak zwrócić uwagę, że twórcy czy artyści wykonawcy niejednokrotnie nie są świadomi swoich, gwarantowanych ustawą, praw związanych z rozporządzaniem utworem. Istnieje naszym zdaniem stała potrzeba edukacji twórców w tym zakresie.

2. Przyznanie zamawiającemu uprawnień do korzystania z utworu czy przedmiotu praw pokrewnych w ramach umowy o dzieło nie byłoby korzystne z punktu widzenia twórców. Obecne uregulowania, które nakazują stronom dokonanie oddzielnych uzgodnień w odniesieniu do zakresu korzystania z dzieła – udzielenia licencji czy przeniesienia na zamawiającego autorskich praw majątkowych do dzieła, stanowiącego utwór, nie powinny ulegać zmianie. Obowiązujące prawo powinno gwarantować twórcom możliwość realizacji jego podstawowych uprawnień polegających na decydowaniu o sposobie i zakresie korzystania z utworu, stąd należy w tym zakresie utrzymać aktualny stan prawny.

3. Przedmiot umowy licencyjnej w prawie własności przemysłowej i w prawie autorskim jest inny i tę odmienną należy uwzględnić w rozważaniach dotyczących ewentualnego wprowadzenia w odniesieniu do utworów rozwiązań stosowanych w odniesieniu do praw z patentu.

Według naszej opinii, ewentualne rozszerzenie skuteczności umowy licencyjnej wobec nabywcy praw autorskich powinno być połączone z możliwością wypowiedzenia umowy licencyjnej przez nabywcę praw.

4. Nie widzimy konieczności wprowadzenia do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych reguły interpretacyjnej w sytuacji, gdy pola eksploatacji nie są w umowie wymienione. Reguła interpretacyjna, odwołująca się między innymi do celu umowy jest zawarta w art. 65 § 2 k.c., który znajduje w pełni zastosowanie do umów, których przedmiotem są prawa autorskie lub prawa pokrewne.

5. Obecna regulacja zawarta w art. 41 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych należy zabezpiecza interesy twórców i nie stanowi ograniczenia w obrocie prawami autorskimi czy prawami pokrewnymi. Umieszczenie w przedmiotowej ustawie regulacji umożliwiającej zawarcie umowy przeniesienia „całości” autorskich praw majątkowych na wszystkich znanych w chwili zawarcia umowy polach eksploatacji mogłoby wywołać skutek w postaci zawierania głównie tego rodzaju umów, bowiem z punktu widzenia nabywcy autorskich praw majątkowych, który niejednokrotnie może narzucić swoje warunki twórcom, ta pojemna formuła może wydawać się korzystna. Trzeba jednak podkreślić, że nie tylko z punktu widzenia twórcy ogólne postanowienie o przeniesieniu całości autorskich praw majątkowych może okazać się niebezpieczne. Nabywca praw chce przecież mieć pewność, jakim zakresem praw dysponuje, tym bardziej, jeśli zamierza dalej prawami rozporządzać czy udzielać licencji na korzystanie z nich, a wobec rozwijającej się technologii i powstawania w krótkim czasie nowych pól eksploatacji, strony umowy nie będą w stanie określić jednoznacznie, jakie pola eksploatacji można uznać za znane w chwili zawierania umowy.

6. Uważamy, że obowiązująca w tym zakresie regulacja powinna zostać utrzymana, jako należy zabezpieczająca interesy twórcy. Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych powinna zawierać pola eksploatacji, których dotyczy przeniesienie, a kwestie rozporządzenia prawami autorskimi na każdym nowym polu oraz wynagrodzenia, jakie z tego tytułu miałyby przysługiwać twórcom, powinny być przedmiotem odrębnych ustaleń. Za takim stanowiskiem przemawia między innymi brak w momencie zawierania umowy wiedzy na temat nowych pól eksploatacji, możliwości i sposobu korzystania z utworu, jakie niosą ze sobą nowe pola, a tym samym trudność w określeniu z góry wynagrodzenia za korzystanie z utworu na nowym, nieznanym polu. Wynagrodzenie należne twórcom powinno być bowiem adekwatne do zakresu korzystania z utworu. Szczególną trudność w tym zakresie stanowiłoby określenie wynagrodzenia ryczałtowego, jak również wskazanie terminu, w którym zaczęłaby obowiązywać licencja czy momentu przejścia

autorskich praw majątkowych na nabywcę w zakresie nieznanego w chwili zawarcia umowy pola eksploatacji.

7. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych różnicuje twórcę i uprawnionego z tytułu autorskich praw majątkowych. Nie zawsze, gdy ustawa wskazuje na uprawnienie twórcy, nabywca autorskich praw majątkowych może z tego uprawnienia korzystać. Dotyczy to przykładowo uprawnienia z art. 44 i następnych ustawy. Brak jest zatem, oczywiście przy należyтым stosowaniu przepisów ustawy, podstaw do zmian bowiem analiza przepisów ustawy o prawie autorskim prowadzi do wniosku, że jej funkcja ochronna dotyczy właśnie twórców, co do zaś następców prawnych czyli uprawnionych z tytułu autorskich praw majątkowych, prawo chroni ich interesy majątkowe, co wydaje się uzasadnione.

8. Ustalenie momentu udzielenia licencji powinien leżeć w gestii stron umowy licencyjnej, przy czym jeśli strony nic w tym zakresie nie uzgodnią, już obecnie możliwe jest posiłkowanie się w tym zakresie przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Zgodnie bowiem z art. 66 ustawy, umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu w okresie 5 lat, jak należy wnioskować – od dnia zawarcia umowy licencyjnej. Tym samym, nie ma konieczności doprecyzowania tej kwestii w ustawie.

9. W obrocie funkcjonuje bardzo wiele umów, w których zakres pól eksploatacji jest zbyt szeroki i nieadekwatny do faktycznego zakresu korzystania z utworu przez licencjobiorcę. Kluczowe zatem jest, aby już na etapie konstruowania umowy, strony dążyły do odzwierciedlenia w jej postanowieniach swoich rzeczywistych zamiarów. Można rozważać także pewne zmiany materii ustawowej w tym zakresie, idące w kierunku uwolnienia twórcy z więzów umowy, w całości, bądź w części, w razie, gdy utwór nie jest wykorzystywany przez licencjobiorcę. Modyfikacji mogłyby także ulec terminy, o których mowa w art. 57 ustawy. Trzeba zaznaczyć, że dokonanie ewentualnych zmian winno być poprzedzone analizą projektu w świetle przepisów ogólnych prawa cywilnego oraz wnikliwą analizą funkcjonujących w obrocie umów i uzyskaniem szerokiej informacji na temat sposobu realizacji ich postanowień przez strony.

10. Zawarta w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych regulacja, zgodnie z którą umowa licencyjna uprawnia do korzystania z utworu w okresie pięciu lat, a w braku innych postanowień umownych, po upływie tego czasu wygasa, jak również przepis stanowiący, że licencję udzieloną na okres dłuższy niż 5 lat uważa się po upływie tego terminu za udzieloną na czas nieoznaczony, należy uznać za należycie chroniące interesy twórców, stąd nie powinny one ulegać modyfikacjom. Użytkownicy praw, prowadzący przedsiębiorstwo lub inną zorganizowaną działalność powinni zadbać o uzyskanie niezbędnych uprawnień w zakresie, w jakim jest im to potrzebne dla należytego prowadzenia działalności. Jeśli zatem przewidują, że z punktu widzenia ich potrzeb i planów biznesowych okres korzystania z licencji powinien być dłuższy niż 5 lat, powinni dążyć do zawarcia umowy licencyjnej na piśmie, wskazując w umowie czas jej trwania – dłuższy niż 5 lat. Wówczas po 5 latach będą nadal dysponowali licencją, z tym zastrzeżeniem, że licencjodawca będzie miał uprawnienie do jej wypowiedzenia, bądź zgodnie z terminami wynikającymi z umowy, bądź stosownie do terminu przewidzianego w ustawie.

11. Z punktu widzenia interesów obu stron umowy licencyjnej, za właściwe należy uznać rozwiązanie, zgodnie z którym udzielona licencja w razie przeniesienia praw byłaby skuteczna, z tym jednak zastrzeżeniem, że nabywca praw posiadałby uprawnienie do jej wypowiedzenia w oznaczonym czasie.

12. Można zastanawiać się nad udzieleniem sublicencjobiorcom ochrony skonstruowanej podobnie jak ochrona licencjobiorców, o której mowa w pkt 11 w razie przeniesienia praw i

obowiązków przez licencjobiorcę na inny podmiot. Stworzenie dalszych mechanizmów ochrony sublicencjobiorców przed negatywnymi skutkami wygaśnięcia licencji wymaga pogłębionej analizy tego rodzaju stosunków umownych.

13. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych ma za zadanie ochronę praw twórcy, także twórcy programu komputerowego, stąd jakiekolwiek ograniczenie praw twórcy, a takim byłaby zmiana charakteru przepisu art. 75 ust. 1 ustawy, musiałyby znaleźć szerokie uzasadnienie w praktyce z jednoczesnym wyważeniem praw obu stron stosunku prawnego. Przykłady ograniczenia możliwości prowadzenia działalności w związku z brzmieniem wskazanego przepisu nie zostały podane, co prowadzi do wniosku, że ewentualna zmiana charakteru art. 75 ust. 1 jest zbędna.

14. Obowiązująca ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych w zakresie uregulowań dotyczących przejścia autorskich praw majątkowych nie wymaga zasadniczych zmian. W przeciwieństwie do innych przepisów wskazanej ustawy, omawiane uregulowania spełniają swoje główne zadanie, jakim jest ochrona słabszej strony umowy – twórcy. Oczywiście prawo się „starzeje” i w związku z rozwojem technologii, jak również wobec zmian w zakresie sposobów i form zawierania umów można mówić o istnieniu potrzeby „odświeżenia” przepisów zgodnie z duchem czasu. Prawdopodobnie jednak w najbliższym czasie omawiane przepisy nie będą modyfikowane, wobec czego dla osiągnięcia, bądź zbliżenia się do celu w postaci pewności obrotu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi w aktualnym stanie prawnym, niezbędna jest edukacja dotycząca obowiązujących uregulowań, także tych funkcjonujących w prawie europejskim, która winna objąć zarówno twórców, jak i użytkowników praw.

15. Nie znajdujemy uzasadnienia dla wprowadzenia problematyki otwartych licencji do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Z poważaniem

DYREKTOR GENERALNY

Krzysztof Lewandowski